

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ФУНКЦІЙ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Досліджуються деякі проблеми теорії функцій конституційно-правової відповідальності. Обґрунтовується взаємозв'язок між функціями конституційно-правової відповідальності та функціями Конституції, функціями конституційного права, функціями держави тощо. Формулюється визначення поняття функцій конституційно-правової відповідальності.

Ключові слова: конституційно-правова відповідальність, функції конституційно-правової відповідальності, функції конституційного права, конституційний конфлікт, конституційний лад.

Batanova Nataliya. Some problems of the theory of functions of constitutional and legal responsibility

In the article some problems of the theory of functions of constitutional and legal responsibility are researched. The relationship between the functions of constitutional and legal responsibility and the functions of the Constitution, the functions of constitutional law, the functions of the state is substantiated. The author's definition of the concept of functions of constitutional and legal responsibility is formulated.

Key words: constitutional and legal responsibility, functions of constitutional and legal responsibility, functions of constitutional law, constitutional conflict, constitutional order.

Актуальність теоретичних і прикладних проблем конституційно-правової відповідальності обумовлена ціннісним виміром прав людини та її гідності, Конституції, конституційного ладу та його основ, а також соціально-політичним призначенням держави, що здійснює свої цілі, завдання та функції через представництво суб'єктів конституційного права, які втілюють в життя проголошені на конституційному рівні ідеали свободи, громадянського суспільства і верховенства права.

Втім навіть за наявності досконалого тексту Конституції, справедливих законів, матеріальних, фінансових та інших ресур-

сів дії (бездіяльність) суб'єктів конституційного права можуть супроводжуватися різними правопорушеннями, пов'язаними з реалізацією їх функціональних обов'язків і зловживанням владою.

В даний час істотно розширився суб'єктний склад, який бере участь у здійсненні функцій держави, зазнали змін публічно-владні, ієрархічні методи і форми впливу на суспільні відносини в зв'язку з демократизацією життя, формуванням багатопартійності, розвитком місцевого самоврядування тощо. В умовах формування демократичної правової державності і громадянського суспільства зростає роль як у цілому юридичної відповідальності суб'єктів публічного права, так і особливо конституційно-правової відповідальності, що сприяє втіленню в життя ідеї підпорядкування держави праву.

Модернізація держави на принципах служіння суспільству, розширення кола суб'єктів, що беруть участь у реалізації її функцій, потребує якісно нових підходів до формування інституту конституційно-правової відповідальності, що вимагає її конституційної легалізації, нормативної уніфікації принципів і санкцій, системного застосування у взаємозв'язку з іншими видами юридичної відповідальності тощо. При цьому необхідно враховувати, що держава як політико-територіальне утворення є єдиним в інституціональному та функціональному виміром соціальним організмом, тому конституційно-правову відповідальність за стан публічних (державних і муніципальних) справ у країні несуть практично всі суб'єкти конституційного права.

У зв'язку з цим вкрай затребувані теорії та концепції, що передбачають не лише нормативно-правове забезпечення конституційно-правової відповідальності людини, громадянина, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, держави, політичних партій, а й створення організаційних, інформаційних, наукових та інших умов реалізації її завдань та функцій.

Наявні в Україні наукові дослідження загальних та інституціональних проблем конституційно-правової відповідальності, представлені у працях Ю. Г. Барабаша, В. В. Гецько, В. В. Книша, І.О. Кресіної, Л. Т. Кривенко, О. В. Краснікової, О. О. Майданник, О. В. Мельник, Л. Р. Наливайко, О. В. Олькіної,

П. Б. Пилипишина, В. Ф. Погорілка, В. І. Полевого, Г. І. Салі-
вона, О. В. Скрипнюка, Т. М. Слободяник, О. В. Совгири,
Ю. М. Тодики, В. І. Топузова, В. Л. Федоренка, А. О. Червяцо-
вої, В. М. Шаповала та ін.

Метою цієї статті є дослідження доктринальних проблем у розумінні функцій конституційно-правової відповідальності. Для досягнення зазначеної мети передбачено показати роль теорії функціоналізму у осмисленні сутності, змісту, цілей, завдань та функцій цього виду юридичної відповідальності, а також виявити основні чинники, які обумовлюють доктринальне та прикладне значення функціонально-телеологічних аспектів конституційно-правової відповідальності.

Аксіоматично, що механізм конституційно-правової відповідальності утворюють різні суб'єкти, які, з одного боку, мають відповідні права, обов'язки, компетенцію, неналежне виконання яких має наслідком застосування заходів конституційно-правової відповідальності, а з іншого – ті уповноважені суб'єкти, які наділені конституційними повноваженнями щодо застосування заходів конституційно-правової відповідальності, суб'єкти, які забезпечують відповідний процес, здійснюють контроль за його конституційністю, тобто, по суті, забезпечують організацію та функціонування конституційно-правової відповідальності. А те, як відносини конституційно-правової відповідальності здійснюються, у тому числі в органічній єдності усіх їх елементів: суб'єктів, об'єктів, змісту, відповідних конституційних юридичних фактів, тобто як діє та функціонує конституційно-правова відповідальність у самому загальному розумінні й становить її зміст, а звідси – детермінує систему її функцій. Поза діяльністю конституційно-уповноважених суб'єктів конституційно-правова відповідальність залишається формальним інститутом. Тобто у своєму праксеологічному вимірі вона є динамічним, функціональним явищем та феноменом.

Концептуально правильною у цьому контексті є позиція С. І. Колотиркіної, на думку якої «соціальна значимість конституційної відповідальності «розшифровується» в її функціях», причому «у переважній більшості випадків під час їх класифікації...» слід звертати увагу на той факт, що «...всі ці функції взаємопов'язані і доповнюють одна одну в процесі реалізації кон-

ституційної відповідальності. Причому їх зв'язок має системний характер». Також, вважає вона, «функції конституційної відповідальності забезпечуються за допомогою реалізації головних внутрішніх і зовнішніх зв'язків-принципів. Якщо норми не реалізують тієї чи іншої функції, яку виконує сформований ними інститут, або не досягається мета, заради якої він створений, значить, норми нікчемні, вразливі або властиві іншому інституту. У зв'язку з цим, окреслюючи параметри саме конституційно-правової відповідальності, слід визначитися в розумінні її цілей, завдань і принципів». У силу цього соціальне завдання, соціальну сутність конституційно-правової відповідальності С. І. Колотиркіна визначає як «негативну реакцію суспільства за допомогою дій держави на вчинене правопорушення, правове засудження (осуд) суспільством порушника» [1, С. 37.].

Як зазначає Н. В. Никифорова, проблема визначення мети конституційно-правової відповідальності має важливе теоретичне і практичне значення. Простежуючи залежність мети конституційно-правової відповідальності від правового регулювання, вона вважає, що категорія «мета конституційно-правової відповідальності» отримує своє правове вираження в підставах і санкції конституційно-правової відповідальності. Мета конституційно-правової відповідальності полягає в забезпеченні верховенства і прямої дії Конституції, в дотриманні режиму конституційної законності і правопорядку. Врешті, на її думку, «за допомогою функцій конституційно-правової відповідальності відбувається реалізація її мети... В результаті застосування заходів конституційно-правової відповідальності відновлюється режим конституційної законності і нормальне функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування» [2, С. 14-15.].

Схожої позиції дотримується і Н. Л. Соломеник, яка функції юридичної відповідальності розглядає як «основні напрями її впливу на суспільні відносини, в яких розкривається її соціальне призначення і через які досягаються цілі юридичної відповідальності» [3, С. 10].

Таким чином, розкриваючи предмет порушеної у цій статті проблематики, варто виходити з методологічної позиції щодо розуміння функцій юридичної відповідальності в цілому та

функцій конституційно-правової відповідальності зокрема, як активного способу дії конституційно-правової відповідальності, напрямів та форм її впливу на суспільні відносини, які виражають сутність і зміст цього виду юридичної відповідальності, її призначення у суспільстві та державі, а також місце у системі охорони Конституції та конституційного ладу.

При цьому важливо конкретизувати, що саме опосередковують собою функції конституційно-правової відповідальності: її зміст, форми чи те й інше. Зміст і форми тісно взаємопов'язані й практично не існують один без одного: зміст завжди реалізується в певній формі, а кожна форма наповнюється відповідним змістом. Безумовно, філософські категорії форми і змісту є самостійними та знаходяться у певному співвідношенні. Але визначальний характер змісту щодо форми не означає його винятковості, до того ж деякі функції конституційно-правової відповідальності відображають насамперед форми її реалізації. У деяких випадках функції конституційно-правової відповідальності, хоча і можуть визначатися як напрями її впливу на конституційно-правові відносини, тобто «частини» у її змісті, фактично слід розглядати як види, тобто явища, що опосередковують собою переважно форми її реалізації.

Відповідно до цього під функціями конституційно-правової відповідальності слід розуміти насамперед напрями і види впливу конституційно-правової відповідальності на конституційно-правові відносини, виходячи з того, що напрями характеризують переважно зміст конституційно-правової відповідальності, а види — форми її реалізації. При визначенні функцій тільки як напрямів впливу конституційно-правової відповідальності на конституційно-правові відносини не відображаються чи не можуть відображатися достатньою мірою особливості функцій конституційно-правової відповідальності у співвідношенні з функціями інших видів юридичної відповідальності та політичної відповідальності, які мають свій прояв у відповідних формах (видах), тобто формах впливу на суспільні відносини, що властиві виключно даним видам відповідальності. Тому, визначаючи функції конституційно-правової відповідальності, слід мати на увазі специфіку цього феномена як виду юридичної відповідальності та характер її цілей та завдань.

Не менш важливе значення у створенні цілісної теорії функцій конституційно-правової відповідальності має розгляд і співвідношення категорії «функція конституційно-правової відповідальності» і таких явищ, як «цілі конституційно-правової відповідальності», «завдання конституційно-правової відповідальності» та «принципи конституційно-правової відповідальності». Певні теоретичні розбіжності у визначенні цих різних за своєю суттю та водночас взаємопов'язаних між собою категорій породжують у конституційній теорії та законотворчій практиці суттєві суперечності та колізії. Їх може бути подолано лише шляхом створення цілісної системи понять, в якій поняття «функція конституційно-правової відповідальності» займатиме чітко визначене місце.

Тому одразу слід зауважити, що жодна з таких категорій, як «цілі конституційно-правової відповідальності», «завдання конституційно-правової відповідальності» та «принципи конституційно-правової відповідальності», не характеризують того, що є найбільш суттєвим у змісті конституційно-правової відповідальності в цілому. Відповідь на це запитання дає лише розгляд її функцій.

У літературі доведено, що цілі, завдання юридичної відповідальності та її функції — це різні явища. Як функції юридичної відповідальності не можна ототожнювати з її цілями і завданнями, так і функції конституційно-правової відповідальності слід відрізнити від її цілей і завдань.

Так, О. М. Іванова, обґрунтовуючи актуальність дослідження відповідних проблем теорії юридичної відповідальності у зв'язку з «перетвореннями, що відбуваються в останні десятиліття у багатьох сферах життя суспільства, а також особливою роллю юридичної відповідальності в правовій системі», вказує, що це насамперед «проявляється в підставах її виникнення, завданнях, цілях, функціях і, як підсумок, — в ефективності юридичної відповідальності». На її думку, «від правильного визначення цілей, завдань і підстав юридичної відповідальності залежить діяльність правозастосовника і законодавця, стан належної захищеності прав і свобод людини і громадянина. Цілі й завдання юридичної відповідальності допомагають один одному на шляху досягнення необхідного результату. Необхідним результатом в даному

випадку буде виступати та ідеальна модель розвитку суспільних відносин, до досягнення якої прагне законодавець, ставлячи певні цілі для юридичної відповідальності. Ефективність юридичної відповідальності є теоретико-прикладним інструментом для визначення результативності та дієвості, а в цілому й здатності досягнення поставлених законодавцем цілей», при цьому, стверджує О. М. Іванова, саме «функції юридичної відповідальності покликані реалізовувати відповідні цілі» [4, С. 3, 6].

Також теоретичному аналізу функцій юридичної відповідальності, у т. ч. конституційно-правової відповідальності, має передувати аналіз функцій права в цілому та конституційного права зокрема, його системи, інститутів, джерел тощо. Такий підхід у цілому є доволі традиційним. Так, О. В. Кузько вказує, що «юридична відповідальність є фундаментальним функціональним елементом права, бо без загрози покарання за неналежне виконання або невиконання правових приписів право втрачає функціональну сутність як соціальний регулятор, заснований на нормативності, публічності та формалізмі» [5, С. 16]. Стверджуючи, що «функції юридичної відповідальності тісно взаємопов'язані з функціями права», А. Є. Шевченко та О. Л. Стрельник констатують, що «функції юридичної відповідальності становлять конкретний прояв функцій права і визначаються змістом, сутністю, соціальним призначенням юридичної відповідальності» [6, С. 270]. Д. А. Липинський зазначає, що функції юридичної відповідальності беруть участь у реалізації усіх функцій права та впливають на їх зміст та специфіку здійснення. У свою чергу, функції права здійснюють вплив на зміст та специфіку функціонування юридичної відповідальності [7, С. 84].

Слід зазначити, що велика група вчених-теоретиків права під функціями права розуміють обумовлені соціальним призначенням права напрями правового впливу на об'єктивну реальність, в яких виражаються його сутність та роль у громадському житті. Так, на думку В. Ф. Погорілка, функції права – це напрями або види впливу права на суспільні відносини, в яких виражаються роль і призначення права у суспільстві й державі, його соціальна цінність та найважливіші риси [8, С. 313]. У цьому аспекті, наприклад, вельми продуктивною вбачається позиція О. В. Катасонова, який вважає, що функції юридичної відпо-

відальності характеризуються такими ознаками: є основними напрямками впливу юридичної відповідальності й висловлюють її сутність; мають властивість впорядковувати суспільні відносини; мають цільовий характер; взаємопов'язані з функціями права і функціями елементів, що становлять юридичну відповідальність; відображають соціальне призначення юридичної відповідальності й обумовлені закономірностями суспільного розвитку; мають об'єктивний характер [9, С. 14].

Такого роду дефінітивні конструкції, у яких здебільшого акцент зміщено на телеологічних (рольових, цільових) та аксіологічних (ціннісних) аспектах, дозволяють нам у подальшому розглядати проблеми функцій конституційно-правової відповідальності як одного із тих системотворчих факторів, які дають змогу вважати конституційне право провідною (фундаментальною) галуззю системи національного права у контексті її спрямованості на визначення і регулювання політичних та інших найважливіших суспільних відносин в економічній, соціальній, культурній (духовній) та інших сферах життя і діяльності суспільства і держави [10, С. 17].

У даному контексті не випадковою та доволі знаковою є позиція А. О. Кондрашева, який вважає, що «тривала відсутність науково обґрунтованої концепції конституційно-правової відповідальності породжувала в доктрині суперечки щодо розмитості (інституціональності) й синкретичності предмета правового регулювання конституційного права, про те, що конституційне право не має всіх необхідних ознак галузі права. Усвідомлення і сприйняття того, що інститут відповідальності є невід'ємною ознакою галузі, сприятиме подальшому розвитку конституційного права як повноцінної і самостійної галузі права» [11, С. 4].

Слід зазначити, що у більшості сучасних дефінітивних визначеннях конституційного права доволі рельєфно підкреслюється його функціонально-телеологічна спрямованість на врегулювання політичних за своєю природою та змістом суспільних відносин. Конституційно-правова відповідальність у цьому аспекті усебічно ілюструє не лише змістові, а й функціональні прояви конституційного права, його динаміки, дії конституційно-правових норм, тобто їх функцій. Так, як слушно стверджував В. Ф. Погорілко, будучи функціональним інститутом консти-

туційного права, інститут конституційно-правової відповідальності «обслуговує» предметні інститути конституційного права. У цьому виражається дуалістична функція конституційно-правової відповідальності — конституційно-правова відповідальність є одночасно і функціональним інститутом конституційного права, і складовим елементом всіх предметних інститутів конституційного права [12, С. 287].

У контексті дослідження доктринальних проблем функціонування конституційно-правової відповідальності важливим аспектом концептуалізації її функцій є їх зв'язок із функціями держави. Ілюстративною у цьому плані є позиція О. Г. Казанцевої, яка розглядає конституційно-правову відповідальність як «важливий засіб функціонування держави» [13, С. 14-15] та О. С. Агапова, на думку якого, конституційно-правова відповідальність спрямована на «забезпечення нормального функціонування механізму державної влади» [14, С. 3].

У концептуальному аспекті такий підхід є абсолютно закономірним та обґрунтованим. Адже останнім часом, коли в Україні відбуваються кардинальні трансформаційні процеси в конституційному механізмі державної влади, зміни у правовій, політичній, соціально-економічній, духовно-культурній та інших системах суспільства, стала знову актуальною проблема виявлення сутності й соціально-правової природи функцій держави, у тому числі в аспекті її системотворчої ролі у процесах інституціоналізації юридичної відповідальності. Адже, наприклад, відповідно до пункту 22 частини першої ст. 92 Конституції України виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

У зв'язку з цим необхідно визначити, як названі процеси впливають чи здатні вплинути на зміст такої державно-правової категорії, як «функція держави» та її співвідношення з іншими функціональними за своєю природою явищами та процесами, у тому числі функціями конституційно-правової відповідальності. Абсолютно закономірно, що у процесі інституціоналізації, конституціоналізації та реалізації юридичної відповідальності, у тому числі конституційно-правової відповідальності, держава

реалізує своє призначення як гаранта суверенітету та незалежності України, стабільності конституційного ладу.

Так, відповідно до частини другої ст. 3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Відповідно до ст. 16 Конституції України забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави. Відповідно до частини першої ст. 17 захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Ці та інші приклади конституційної регламентації завдань, цілей та функцій держави вказує на їх органічний зв'язок із її обов'язками та юридичною відповідальністю уповноважених суб'єктів публічної влади, у тому числі конституційно-правовою.

У цьому контексті концептуально значущою є позиція В. О. Загонського, який пропонує розглядати функції держави як обов'язки держави, коло її обов'язкової, за будь-яких умов невідчужуваної від неї діяльності, роботи, яку держава неодмінно має виконувати, обов'язки, які випливають із закону, договору, та у всіх випадках обумовлені її соціальним призначенням, а також необхідністю здійснення дій, спрямованих на переважне здійснення як загальносоціальних, так і конкретних класових та інших групових, національних, релігійних та інших інтересів на даному етапі або протягом усього розвитку суспільства [15, С. 74].

Тобто, по суті, усе, що не входить до кола обов'язкової діяльності держави (завдання, проблеми, які вимагають рішення тощо), не є її функцією. Інакше кажучи, функція держави – це дещо, що належить саме їй, те, від чого в процесі управління держава не вправі відмовитися, не виконати, не здійснити, та робота, без якої дана держава на даному історичному етапі або

протягом усього свого розвитку обійтися не може. Інститути юридичної відповідальності, у тому числі конституційно-правової, є іманентною ознакою ефективного функціонування будь-якої державності, що, у свою чергу, вказує на системний зв'язок між функціями держави та функціями конституційно-правової відповідальності.

Таким чином, поняття «функції конституційно-правової відповідальності», з одного боку, та поняття «функції Конституції», «функції конституційного права», «функції держави», «функції суб'єктів конституційного права», з іншого боку, є взаємопов'язаними. А отже, дана проблематика наукового дослідження є актуальною та практично значимою як з точки зору теорії конституційного права та її інститутів, насамперед теорії конституційно-правової відповідальності, так і прикладному аспекті – у контексті формування та реалізації правосуб'єктності учасників конституційно-правових відносин, насамперед, органів та посадових осіб державної влади та місцевого самоврядування.

Спираючись на відповідні характеристики, функції конституційно-правової відповідальності доцільно визначати як основні нормативно закріплені та організаційно забезпечені напрями та види впливу конституційно-правової відповідальності на конституційно-правові відносини з метою охорони Конституції, відновлення конституційного правопорядку та належного виконання завдань, функцій та повноважень суб'єктів цих відносин, а також вирішення конституційних спорів між ними та подолання конституційних конфліктів.

1. Колотыркина С. И. Карательная функция конституционной ответственности и ее санкции. *Труды института государства и права российской академии наук*. Статьи аспирантов и стажеров института государства и права. 2014. № 2. С. 35–46. 2. Никифорова Н. В. Конституционно-правовая ответственность в правовых позициях Конституционного Суда Российской Федерации: Проблемы реализации и развития: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02. Тюмень, 2009. 25 с. 3. Соломенник Н. Л. Восстановительная функция юридической ответственности: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Казань, 2007. 24 с. 4. Иванова О. М. Основания, цели и задачи юридической ответственности: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Тамбов, 2009. 21 с. 5. Кузько А. В. Конституционно-правовая ответвен-

ность органов и должностных лиц местного самоуправления перед государством: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02. Москва, 2008. 30 с. **6.** Шевченко А., Стрельник О. Відновлювальна функція юридичної відповідальності. *Публічне право*. 2012. № 4 (8). С. 269-275. **7.** Липинский Д. А. Проблемы юридической ответственности / Под ред. Р. Л. Хачатурова. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003. 387 с. **8.** Погорілко В. Ф. Функції права. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1998–2004. Т. 6: Т–Я. 2004. 765 с. **9.** Катасонов А. В. Превентивная функция юридической ответственности: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Казань, 2010. 26 с. **10.** Погорілко В. Ф., В. Л. Федоренко. Конституційне право України. Академічний курс: підруч. : У 2 т.: Т. 1. За ред. В. Ф. Погорілка. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. 544 с. **11.** Кондрашев А. А. Теория конституционно-правовой ответственности в Российской Федерации: автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.02. Москва, 2011. 56 с. **12.** Погорілко В. Ф. Вибрані праці. До 75-річчя від дня народження / відп. ред. академік НАН України Ю. С. Шемшученко. К. : Вид-во «Юридична думка», 2013. 436 с. **13.** Казанцева О. Г. Конституционно-правовая ответственность в современной Федеративной России: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02. Волгоград, 2007. 29 с. **14.** Агапов А. С. Конституционно-правовая ответственность в федеративных отношениях: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02. Москва, 2008. 20 с. **15.** Затонский В. А. Эффективная государственность. Москва: Юристь, 2006.

References

1. Kolotyrkina S. I. Karatel'naja funkcija konstitucionnoj otvetstvennosti i ee sankcii. *Trudy instituta gosudarstva i prava rossijskoj akademii nauk*. Stat'i aspirantov i stazherov instituta gosudarstva i prava. 2014. № 2. S. 35–46. **2.** Nikiforova N. V. Konstitucionno-pravovaja otvetstvennost' v pravovyh pozicijah Konstitucionnogo Suda Rossijskoj Federacii: Problemy realizacii i razvitija: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk: spec. 12.00.02. Tjumen', 2009. 25 с. **3.** Solomennik N. L. Vosstanovitel'naja funkcija juridicheskoj otvetstvennosti: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk: spec. 12.00.01. Kazan', 2007. 24 с. **4.** Ivanova O. M. Osnovanija, celi i zadachi juridicheskoj otvetstvennosti: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk: spec. 12.00.01. Tambov, 2009. 21 с. **5.** Kuz'ko A. V. Konstitucionno-pravovaja otvetstvennost' organov i dolzhnostnyh lic mestnogo samoupravlenija pered gosudarstvom: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk: spec. 12.00.02. Moskva, 2008. 30 с. **6.** Shevchenko A., Strel'nyk O. Vidnovliuvalna funktsiia yurydychnoi vidpovidalnosti. *Publichne pravo*. 2012. № 4 (8). S. 269-275. **7.** Lipinskij D. A. Problemy juridicheskoj otvetstvennosti / Pod red. R. L. Hachaturova. Sankt-Peterburg: Juridicheskij centr Press, 2003. 387 с. **8.** Pohorilko V. F. Funktsii prava. *Yurydychna entsyklopediia* : v 6 t. / redkol.: Yu. S. Shemshuchenko (holova redkol.) ta in. Kyiv: Vyd-vo «Ukrainska entsyklopediia» imeni M. P. Bazhana, 1998–2004. Т. 6: Т–Іа. 2004. 765 с. **9.** Katasonov A. V. Preventivnaja funkcija juridicheskoj

otvetstvennosti: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk: spec. 12.00.01. Kazan', 2010. 26 c. **10.** Pohorilko V. F., V. L. Fedorenko. Konstytutsiine pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruch. : U 2 t.: T. 1. Za red. V. F. Pohorilka. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo «Iurydychna dumka», 2006. 544 c. **11.** Kondrashev A. A. Teoriya konstitucionno-pravovoj otvetstvennosti v Rossijskoj Federacii: avtoref. diss. ... d-ra jurid. nauk: spec. 12.00.02. Moskva, 2011. 56 c. **12.** Pohorilko V. F. Vybrani pratsi. Do 75-richchia vid dnia narodzhennia / vidp. red. akademik NAN Ukrainy Yu. S. Shemshuchenko. K. : Vyd-vo «Iurydychna dumka», 2013. 436 c. **13.** Kazanceva O. G. Konstitucionno-pravovaja otvetstvennost' v sovremennoj Federativnoj Rossii: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk: spec. 12.00.02. Volgograd, 2007. 29 c. **14.** Agapov A. S. Konstitucionno-pravovaja otvetstvennost' v federativnyh otnoshenijah: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk: spec. 12.00.02. Moskva, 2008. 20 c. **15.** Zaton'skij V. A. Jefferktivnaja gosudarstvennost'. Moskva: «Jurist», 2006.

***Batanova Nataliya.* Some problems of the theory of functions of constitutional and legal responsibility**

In the article some problems of the theory of functions of constitutional and legal responsibility are researched. The relationship between the functions of constitutional and legal responsibility and the functions of the Constitution, the functions of constitutional law, the functions of the state is substantiated.

Exploring the problems of constitutional and legal responsibility, it is necessary to proceed from a methodological position on understanding the functions of legal responsibility in general and the functions of constitutional and legal responsibility in particular, as an active way of constitutional and legal responsibility, directions and forms of its impact on public relationship, the content of this type of legal responsibility, its purpose in society and the state, as well as its place in the system of protection of the Constitution and the constitutional order.

Equally important in creating a holistic theory of the functions of constitutional responsibility is the consideration and relationship of the category «function of constitutional responsibility» and phenomena such as «objectives of constitutional responsibility», «tasks of constitutional and legal responsibility» and «principles of constitutional and legal responsibility». Certain theoretical differences in the definition of these essentially different and, at the same time, interconnected categories give rise to significant contradictions and conflicts in constitutional theory and legislative practice. They can be overcome only by creating a holistic system of concepts in which the concept of «function of constitutional and legal responsibility» will occupy a clearly defined place.

It is concluded that the concept of «functions of constitutional and legal responsibility», on the one hand, and the concept of «functions of the Constitution», «functions of constitutional law», «functions of the state», «functions of subjects of constitutional law», on the other hand, are mutually related. Consequently, this issue of scientific research is relevant and practically

significant both in terms of the theory of constitutional law and its institutions, primarily the theory of constitutional and legal responsibility, and the applied aspect, primarily in the context of formation and implementation of legal personality of subjects in constitutional and legal relationship, first of all, bodies and officials of state power and local self-government.

It is formulated the definition of the concept of the functions of constitutional and legal responsibility as the main normative and organizationally provided areas and types of its influence on the constitutional and legal relationships with the purpose of protection of the Constitution, rebuilding of the constitutional order and proper fulfilment of tasks, functions and powers of the subjects of these relationships, constitutional disputes between them and overcoming constitutional conflicts.

Key words: constitutional and legal responsibility, functions of constitutional and legal responsibility, functions of constitutional law, constitutional conflict, constitutional order.